

Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского
Крымская республиканская организация
«Всеукраинская ассоциация молодых учёных»
Симферопольская городская молодежная общественная организация
«Общество геозкологов»
Крымский научный центр НАН Украины и Министерства образования
и науки Украины

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОГО ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ – 2003

Тезисы Всеукраинской конференции молодых учёных
г. Симферополь, 11–13 апреля 2003 года

Симферополь
2003

ОЦІНКА ЗАЛЕЖНОСТІ ЧИСЕЛЬНОСТІ ЛУЧНОЇ ТА ЧОРНОГОЛОВОЇ ТРАВ'ЯНОК ВІД СТРУКТУРИ БІОТОПУ ТА ВПЛИВУ АНТРОПОГЕННИХ ФАКТОРІВ В УМОВАХ КРЕЙДЯНИХ СХИЛІВ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ

М. В. Банік

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, mbanik@operamail.com

Співіснування споріднених видів птахів зі схожими екологічними потребами в певних угрупованнях спонукає до визначення механізмів, що його забезпечують. Одним із засобів виявлення цих механізмів може бути аналіз зв'язку між рівнем чисельності таких видів в межах певного біотопу та деякими його характеристиками, а також можливими факторами впливу. Подібний аналіз було проведено на прикладі двох видів родини дроздових – лучної (*Saxicola rubetra*) та чорноголової трав'янок (*S. torquata*), що схожі за своїми екологічними ознаками та зустрічаються разом в умовах луків та лучних степів. Для вивчення залежності чисельності трав'янок від природних та антропогенних факторів були обрані крейдяні схили – біотопи, в яких розрив між рівнями чисельності обох видів проявляється в найменшому ступені. Матеріал для аналізу був зібраний в процесі обстеження крейдяних відслонень на території Сумської, Харківської, Луганської та Донецької областей. Обліки чисельності гніздових птахів було проведено у 24 пунктах на 35 маршрутах середньою довжиною 1,8 км. Для обліків застосовували маршрутну методику Д. Хейна (Haune, 1949) у модифікації Ю.С. Равкіна (Равкин, 1967). Одночасно на маршрутах оцінювали параметри біотопу та ступень впливу природних та антропогенних факторів. Результати аналізу свідчать, що рівень чисельності двох досліджених видів в умовах крейдяних схилів визначається різними факторами, що вказує на серйозні відмінності у їх вимогах до структури гніздового біотопу. Як доводять результати регресійного аналізу, чисельність трав'янок в значній мірі визначається параметрами структури біотопу (кут схилу, експозиція, проективне покриття тощо) та ступенем впливу деяких факторів (ерозія, створення лісонасаджень). В змінах чисельності трав'янок простежується географічний тренд. Зв'язок між параметрами біотопу та чисельністю трав'янок можна пояснити як результат переважного вибору птахами територій з певними структурними ознаками в межах даного біотопу. Між рівнями чисельності трав'янок не знайдено значущих залежностей, що свідчить про відсутність конкуренції між ними.

ФИЗИОЛОГО-БИОХИМИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЗАСУХОУСТОЙЧИВОСТИ В СЕЛЕКЦИИ КОРИАНДРА

Р. В. Бардыга, Г. Я. Карпова, И. Е. Омельченко

Институт эфиромасличных и лекарственных растений

Кориандр - ценная, широко распространенная эфиромасличная культура.

Одним из основных направлений в селекции кориандра является создание сортов адаптированных к засушливым условиям юга Украины. Засухоустойчивость - сложное свойство растений, определяющее их способность адаптироваться к засушливым условиям, сохраняя при этом нормальный рост, развитие и воспроизведение. Дать полную характеристику устойчивости к засухе возможно только на основе всестороннего наблюдения за процессами жизнедеятельности растений в различные периоды их развития.

Засухоустойчивость в сочетании с высокой продуктивностью - одна из задач селекции кориандра.

Материалом для проведения исследования послужили гибриды кориандра, полученные при прямых и обратных скрещиваниях сортов и коллекционных образцов, которые являются исходным материалом в селекции кориандра на засухоустойчивость и высокую продуктивность. Стандартом служил сорт Янтарь. Большую роль в оценке селекционного материала кориандра на засухоустойчивость играют физиолого-биохимические методы исследования. В характеристике засухоустойчивости гибридов были использованы физиолого-биохимические показатели: водоудерживающая способность, оводненность, водный дефицит, коррелирующие с засухоустойчивостью кориандра. Гибриды изучались в фазу плодоношения (июль).

Среди изучаемых гибридов по физиолого-биохимическим показателям, характеризующим устойчивость к засухе выделяются: Айдар х Янтарь, Гарант х Айдар, Айдар х к-5326, к-5326 х Айдар, Нектар х к-5326, Айдар х к-5500-4, к-5500-4 х Айдар, к-30553 х Нектар, Гарант х к-30625, к-5316 х Мисхор.

У гибридов Нектар х к-5326, Гарант х к-30625, к-5316 х Мисхор сохраняется также высокая продуктивность в трех поколениях. Высокая водоудерживающая способность и низкий водный дефицит соответственно характерны для образцов Айдар х к-5326 (64,71;9,5), Айдар х Гарант (55,43;13,9), к-5326 х Нектар (59,01;11,1), к-5326 х Янтарь (70,12;10,14). Для сорта Янтарь водоудерживающая способность по потере воды за 24 часа - 80,79%, водный дефицит-16,7%

Выделенные образцы являются перспективными для дальнейших исследований в селекции кориандра на засухоустойчивость.